

VALORI ALE TEATRULUI ROMANESC

Prezentul viitorului și Mircea Diaconu

Măscărici mai mult sau mai puțin medievali, autohtoni sau exotici, iată piinea din teatru a unuia dintre cele mai mari talente actoricești de azi, complexă personalitate artistică.

Complexă, pentru că deține, alături de preacunoscutul său dar al jocului, unul, poate tot atât de prețios, al scrisului. Mircea Diaconu scrie cu umor cărți triste. Cărți, adică, în care umorul și poezia se hrănesc din tristețe, pentru că frumosul supraviețuiește în mijlocul uritului, candoarea lângă răutate și, permanent, premonitoriu, autenticul cu izbînda nesigură, între falsuri. Sînt povestirile unui copil care se gîndește des la moarte, ca aproape toți copiii care scriu cărți cînd se fac nițel mai mari. Mărturisiri ale unei compasiuni pentru toate făpturile și lucrurile nevinovate ale acestei lumi, împreună cu ele suferind ultragii pe care jumătatea vinovată a lumii nu le poate pricepe. Cărți nostalgice, ca ale cuiva care a mai trăit o dată în părinți, în bunici, în cine știe cine, în sine.

Ce știu și ce rețin din acest Mircea Diaconu cei care i-au hotărît destinul ac-

toricesc? Și ce fabulos talent regional s-ar putea lipsi vreodată, în teatru, de prospectarea individualității actorului?

Mai scrie Mircea Diaconu și o tabletă în revista „Cinema”, capricioasă în stil și apariție, dar izbutind nu o dată bijuterii ale genului. Miniatură gazetăresc polemică, atestînd rectitudine intelectuală, acuitele, spirit și cultivînd, ca și proza, un amestec foarte personal de implicare și rezervă, în jocul cărora stă ascunsă vulnerabilitatea celui sortit să nu le prea semene semenilor. Stilistic, subtilitate uneori pînă la rafinement, cel mai adesea farmec, chiar și în neglijențe, salvate de spontaneitate — mici grații autoironice, mimînd modestia, de loc iritante (zic eu), mai curînd amuzante, ca o cochetărie de copil, un răsfăț deliberat, acționînd ca un „digestiv” pe lângă agresivitatea intercalată. Agresivitate cu finalități defensive, firească și legitimă, a aceluiași autentic confruntat cu falsul, confruntare pe care mulți o văd, puțini o pricep. Iar dintre cel, și așa puțini, care văd și pricep, unii se fac că nu văd, alții că nu pricep. Ce ră-

În „Răceala” de Marin Sorescu

Cu Dorin Dron în „A douăsprezecea noapte“ de Shakespeare

Alături de Ion Lemnaru în „Barbul Văcărescul, vinzătorul țării“ de Iordache Goleșcu

Cu Mariana Mihuț în „Mormintul călărețului avar“ de D. R. Popescu

În „Soldatul fanfaron“ de Plaut

mîne ? O minoritate silențioasă care nu se mai miră.

Revenind la actorul Mircea Diaconu, filmul i-a oferit, cel puțin în aparență, ceva mai mult decît teatrul, dar faptul nu poate constitui o compensație. Pentru că filmul rămîne, ca operă, esențialmente al regizorului, iar actorul e aici doar un mijloc, chiar dacă oarecum privilegiat. În vreme ce teatrul e al actorului, și actorul e teatrul însuși (au existat splendid și înainte de propulsarea regizorului ca eminență). Cît privește „efectele secundare“, ca popularitatea sau perenitatea, ele sînt, din păcate, la fel de relative în toate artele spectacolului. Filmul e cu prea puțin mai puțin efemer decît teatrul, pentru actor îndeosebi. Gloria nu e nici aici definitivă, odată perimată trece în ridicol, și cine acceptă schimbul cu indiferență ?

Dar, oricum, traiul doar pentru posturitate e deșertăciune, chiar dacă se împacă bine și cu nevoie săptămîinii în curs. Talentul își aparține prea puțin și are neiertătoare îndatoriri față de sine. Datoria de a-și cerceta și etala toate glaurile, pînă la epuizare, întru împlinirea individualității creatoare și a culturii căreia îi aparține, căreia îi este dator, care îi este datoare.

Actor cu posibilități practic nelimitate, furnizate de coincidența rarisimă a unui talent excepțional și a unui intelect pe măsură, Mircea Diaconu a fost „placat“ în teatrul românesc de ceea ce, pentru simplificare, voi numi comoditate. O comoditate care l-a instalat în zona comicalului, de unde va fi din ce în ce mai greu de urnit. O comoditate care a funcționat și pînă la el, pîrînd să aspire la o tradiție, lipsind atîția mari actori de rolurile ce li se datorau. În urma anilor trecuți, pierduți, oftăm melancolici : „ou

sont les neiges... ?“, și călcăm cu perseverență în aceleași străchini. Sigur, se poate scrie un eseu despre cum personajele comice ale lui Mircea Diaconu sînt de fapt atît de triste, multe, poate majoritatea, variante de țărani travestiți, de voie sau de nevoie, postură jalnică oricum, dar nu despre asta este vorba. Comicul, cu sau fără inflexiuni tragice, lirice, grotesci etc., merită, fără doar și poate, să fie bine slujit. Dar restul ? Cînd tragicul trece din „inflexiune“ în prim-plan, se ocupă de el — cine ? Tragediile shakespeareene, „comediile“ cehoviene... sînt pilde sacre de care nici o cultură nu se poate dispensa, și abordarea lor dobîndește șanse dacă se leapădă de complexe, și nu bunul-simț sau încă mai bunul-gust, păstrînd talentul drept unică „prejudecată“. Rupînd etichetele de pe actori, de pe oameni în general, nu simplificăm lucrurile, e adevărat, dar ne amintim cel puțin că arta e o cutie cu surprize, și teatrul — un joc. Nu o jucărie. Un joc cu reguli și pedepse.

Iar Mircea Diaconu este un actor pentru Beckett, ca și pentru Rostand, pentru aproape orice personaj cehovian, ca și pentru marile partituri shakespeareene. Nu de curaj regizoral e nevoie pentru a lărgi gama ofertelor la cea a posibilităților. Nu e încă prea tîrziu pentru a se restabili locul lui Mircea Diaconu în teatrul românesc, pentru a i se da dreptul să joace și ironici, după atîția ironizați, cinici, după atîția naivi, sublimi, după atîția ridicoli, regi, după bufoni. Tentativa nu mi se pare temerară, ci elementară. Ca să-l putem vedea peste decenii în Lear, nu doar în Falstaff. Pentru că trebuie să nădăjduim că peste decenii va fi încă nevoie de Falstaff, de Lear.

Dan MICOLESCU